

Grundutbildningsstrategi för lärarprogrammet vid Högskolan i Gävle (HiG)

Begreppet långsiktig grundutbildningsstrategi tolkas som uppställda mål i ett flerårigt perspektiv för grundutbildningen och förslag till hur dessa mål kan nås.

Bakgrund

Lärarytbildningen är den högskoleutbildning i Sverige som är starkast styrd av regering och riksdag. Den förnyad utbildningen genomfördes med mycket kort förberedelsetid 2001 och utvärderades av Högskoleverket redan innan första kullen studerande tagit examen. Hösten 2007 utvärderas utbildningen en andra gång samtidigt som en lärarytbildningsutredning tillsatts med det uttryckliga uppdraget att förändra flera av den nyinförda utbildningens grundprinciper. Under tiden 2001-2007 har dessutom detaljregleringar om innehåll rörande undervisning i betyg och bedömning samt läs-skriv och matematikinläring införts. Flera specialutredningar om olika delar av utbildningen har genomförts i stor hast och med liten acceptans från lärarytbildningarna. Lärarytbildningsutredningen lägger fram sitt förslag om ett drygt år och beslut fattas våren 2009. Detta gör att en långsiktig strategi, om den ska vara hållbar, måste koncentrera sig mot delar som kan väntas vara oförändrade.

En grundläggande förutsättning för en framgångsrik lärarytutbildning vid Högskolan i Gävle är en god samverkan mellan de institutioner vid Högskolan i Gävle som ger kurser inom utbildningen. Det allt bättre samarbetsklimatet mellan institutionerna ska stödjas och underlättas av Lärarytutbildningsnämnden och bör lyftas fram som en kvalitet i lärarytutbildningen i Gävle, som till skillnad från de stora universiteterna har korta avstånd och beslutsvägar mellan de olika institutionerna.

Kommunsamarbete

Lärarytutbildningen har ett omvittnat gott samarbete med regionens kommuner. Den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) har en gedigen grund att stå på med regelbundna kontakter mellan kommunernas lokala samordnare och lärarkansliets VFU-ansvariga. PUX (Pedagogisk utveckling i X-län) som är högskolans RUC (Regionalt utvecklingscentrum) har en uppbyggd organisation med ett arbetsutskott och ett samverkansråd där prefekter från HiG och regionens skolchefer deltar. Studentutvärderingar vittnar om en mycket stark uppskattning av den verksamhetsförlagda utbildningen. Också Högskoleverket noterade i sin utvärdering av lärarytutbildningen 2004 det goda kommunsamarbetet. Nätverk inom inriktningar och allmänt utbildningsområde är en förutsättning för en väl fungerande lärarytutbildning. De består av lärarytutbildare vid HiG och lokala lärarytutbildare (LLU). Vissa inriktningar har påbörjat ett nätverkssamarbete. Andra inriktningar har inte kommit igång ännu. Adjungerade adjunkter från det allmänna skolväsendet har under flera års tid anställts vid högskolan. Deras medverkan i lärarytutbildningen har varit ett mycket uppskattat inslag och stärker ytterligare kommunernas ställning inom lärarytutbildningen

Ämnesdidaktik - inductionsamarbete

Ämnesdidaktikens starka ställning på HiG beror på det lokala kravet att samtliga inriktningar skall ge ämnesdidaktiska kurser omfattande minst 7,5 hp, samt att de flesta ämnesinstitutioner har rekryterat disputerade lärare med egen lärarytutbildning och ett intresse för ämnesdidaktik. Forum för ämnesdidaktik, som samlar lärare från institutioner med kurser inom

lärarutbildningen, har parallellt med uppbyggandet av lärarutbildningen inom HiG arbetat med att utveckla den ämnesdidaktiska medvetenheten hos HiG:s lärarutbildare.

Ämnesdidaktiken ger en stark grund för ett gott samarbete inom nätverken. Ämne, ämnesdidaktik och VFU integreras i inriktningen som tar ett fullt ansvar för ämnesdidaktik och kursinnehåll i VFU.

Den formella delen av lärarutbildningen måste alltid följas av ett kvalificerat mottagande av kommunerna. Lärarens första tid i yrket är avgörande för om hon/han stannar i yrket och gör ett gott arbete. Inductionforskningen vid HiG ger fördjupade kunskaper om den första tiden som lärare.

Utbildningsvetenskaplig forskning

Den utbildningsvetenskapliga forskningen är grunden för forskningsanknytning inom allmänt utbildningsområde och inriktningar. Lärarytbildningsnämnden (LuN) satsar årligen ca 4,5 miljoner på forskning och forskarutbildning som direkt eller indirekt kommer grundutbildningen av lärare tillgodo.

Forskning bedrivs t.ex. kring förskolan, läsinlärning, ungdomars identitetsskapande och genus i lärarytbildningen, mobbning och skolrelaterat våld. Vidare bedrivs ett flertal forskningsprojekt utifrån ämnesdidaktiska perspektiv, t.ex. i ämnena litteraturvetenskap, matematik, naturorientering, biologi, kemi, fysik, datavetenskap och engelska. Tematiska forskningsgrupper i samarbete med regionens kommuner blir ett allt starkare inslag. Vikten av ett gott kommunsamarbete manifesteras alltså även i detta. Inductionforskningen med sju forskare från HiG, tio kommuner, Lärarytbundet och Lärarnas riksförbund är det största projektet med forskningsmedel från LuN och Vetenskapsrådet (VR) och via Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) finansieras ett nordiskt nätverk. Ett ämnesdidaktiskt forskningsprojekt om lärares lärarytblivande har också fått ett stort anslag från VR. Propositionen om den förnyade lärarytbildningen krävde att anslagsandelen till utbildningsvetenskaplig forskning skall öka. En arbetsgrupp under LuN har fått uppdraget att för LuN:s räkning utarbeta en strategi för hur propositionens krav kan uppfyllas.

Samverkan andra lärosäten

Ett formellt samarbete krävs för att doktorander vid HiG ska kunna antas till forskarutbildning. I lärarytbildningen sker därför idag samverkan med andra lärosäten mest inom utbildningsvetenskaplig forskning. Ett sådant samarbete finns med Lärarythögskolan i Stockholm, Uppsala Universitet, Umeå universitet, Forskarskolan för naturvetenskapens och teknikens didaktik vid Linköpings universitet campus Norrköping m.fl. Andra typer av samarbete rör gemensamma forskningsprojekt där ett samarbete bla. sker med Uppsala universitet och Karlstad universitet. Till detta kommer gemensamma forskningskonferenser med Mittuniversitetet.

En samverkan runt en forskarskola i Örebro har just inletts, där en forskarstuderande i matematikdidaktik antagits. Samverkan om inriktningar med låga söktalet har börjat undersökas inom Pentaplussamarbetet (Örebro och Karlstad universitet, Mälardalens och Dalarnas högskola samt HiG)

Distansutbildning

Lärarytutbildning på distans ställer speciella krav för att utbildningen ska uppfylla ställda kvalitetskrav. Arbetet som lärare förutsätter ett stort mått av social kompetens som under utbildningen måste tränas. En uppläggnings där den studerande träffar alla andra i gruppen under så kallade inneveckor har med framgång prövats vid HiG. Den studerande behöver

också ett lokalt stöd av t.ex. en studiegrupp och/eller utbildningscentrum.

Mål och strategi

Det nära samarbetet med kommunerna ger en god inblick i de aktuella villkoren för skolan. Samarbetet ger en del av det nödvändiga inflödet av idéer för att uppnå målet att ge studenten verktyg för en skola och ett samhälle i snabb förändring och en kunskapssyn som bygger på flexibilitet och mångfald.

• Stärka samarbetet mellan institutioner.

Ett öppet klimat institutionerna emellan eftersträvas. Tvärinstitutionella arbetsgrupper skapas runt AU1 och AU2 formerade på likartat sätt som den som finns i AU3. Ett system för ett gemensamt arbete med anbudserbjödanden av hela eller stora delar av lärarprogrammet utvecklas där Lärarutbildningsnämnden (LuN) och samtliga institutionerna inom lärarutbildningen informeras och deltar.

• Ytterligare stärka samarbetet med kommuner

Det goda kommunsamarbetet vårdas och utvecklas. Kommunsamarbetet utvecklas ytterligare med hjälp av nätverk inom *alla* inriktningar och allmänt utbildningsområde. Nya kreativa former för samverkan i nätverk inom allmänt utbildningsområde utvecklas. Alla inriktningar och allmänt utbildningsområde har inom tre år ett fungerande nätverk och anordnar minst en nätverksträff per termin i samband med praktiskt lärararbete. *Kontaktperson för inriktningar*, eller motsvarande med ansvar för lärarutbildningen, utses för HiG:s del i nätverket. Lokala lärarutbildare och HiG:s lärarutbildare inom nätverken stimuleras att delta i seminarier och samsamarbetsprojekt. Seminarier på olika skolor har målet att skapa ett erfarenhetsutbyte och att sprida resultat från ämnesdidaktisk forskning. Friskolornas roll och deltagande ska uppmärksammas tydligare. Alla kurser inom lärarutbildningen ska erbjudas som fortbildning till verksamma lärare. Lärarfortbildning inom lärarlyftet och andra riktade satsningar skall prioriteras.

• Öka jämställdheten

Lärarutbildningen i Sverige attraherar främst kvinnliga studerande. Inom vissa inriktningar (t.ex. mot förskola) saknas nästan helt manliga studerande. Inriktningar med få manliga studerande skall med bistånd från jämställdhetssamordnare stödjas att fortsätta i sin inriktning. Inductionforskningen bidrar med kunskaper om hur underrepresenterat kön kan stödjas att fortsätta inom yrket. • **Skapa kvalificerad rekrytering av lärarutbildare**
LuN skall bevaka rekryteringen av lärarutbildare så att lärare med ett allmän didaktiskt och ämnesdidaktiskt intresse och helst egen lärarexamen rekryteras inom HiG. Rekryteringen av adjungerade adjunkter utökas till att omfatta samtliga institutioner som deltar i lärarutbildningen. Lektorer vid HiG anställs av kommunerna på del av tjänst som adjungerade lektorer i grundskola och gymnasium.

• Utveckla inriktningarna

Inriktningarnas ämnesinnehåll utvecklas så att relevansen för läraryrket och djupet i ämneskunskaperna svarar mot lärarens behov i relation till olika elevkategorier. Den ämnesdidaktiska delen ges särskild prioritering och följer utvecklingen inom forskningsfältet.

- **Öka forskningsanknytning**

LuN arbetar med en forskningspolicy som lägger tyngden på projekt som utvecklas i samarbete med regionens kommuner i så kallade temagrupper. LuN skall också arbeta för att öka LuN:s andel av HiG:s interna forskningsanslag. Samverkan mellan HiG och länets kommuner leder till att kommuner och högskola i ökande grad gemensamt formulerar och finansierar forskningsprojekt av relevans för utbildningssystemet.

- **Utveckla utvärdering av programmet**

Utvärderingar av programmet fortsätter enligt de riktlinjer som LuN under 2006 lagt fast. Programutvärderingar ska regelbundet utföras med hjälp av andra högskolor i ett samarbete där högskolorna granskar varandra. Alumni-utvärderingar skall vara ett återkommande inslag.

- **Regelbunden revidering av styrdokument**

Grundutbildningsstrategin, utbildningsplanen och andra för lärarutbildningen centrala styrdokument revideras vartannat år.

- **Förbättra rekrytering av studerande**

Inom Samverkansrådet, LuN och Grundutbildningsberedning sker samråd rörande lärarutbildningens utformning och vilka inriktningar som lärarutbildningen erbjuder. Rekryteringsinsatser skall göras mot en bakgrund av allt bättre regionala prognoser som kommunerna i upptagningsområdet utvecklat. Kommunerna färdigställer en första inventering hösten 2007. Inriktningar med många sökande som inte uppfyller behörighetskrav skall skapa en struktur som möjliggör för sökande att komplettera behörigheter under utbildningens första termin.

- **Underlätta lärares första tid i yrket**

Resultaten från inductionforskningen återförs till lärarstuderande i syfte att förbereda den studerande för läraryrket. Samarbetet med kommuner inom inductionforskningen och inductionforskningens resultat lyfts fram som en unik kvalitet för lärarutbildningen vid HiG och används i rekryteringssyfte.

- **Förbättra informations och kommunikationsteknik inom lärarutbildningen**

IKT-kompetensen hos lärarutbildare, lärarstuderande och lärare i kommunerna är av strategisk betydelse för att såväl skola som lärarutbildning skall kunna följa med i samhällsutvecklingen. LuN stödjer uppbyggandet av ett samarbete mellan regionens kommuner och HiG:s lärarutbildare som syftar till att utveckla IT inom lärarutbildningen. Detta är en del av nätverkens arbete och innebär att kurser inom samtliga inriktningar och allmänt utbildningsområde utvecklar användandet av IT. Arbetet rapporteras till LuN. En arbetande temagrupp inom IT eventuellt i samarbete med andra lärosäten skapas.

- **Öka internationaliseringen**

Inriktningarnas lärare undersöker hur fördjupningsdelen på avancerad nivå (specialisering) kan utnyttjas av studenter som vill studera utomlands. Internationaliseringsansvarig på respektive institution utvecklar i samarbete med exempelvis kontaktperson för inriktningar en lista på möjliga lärosäten för kurser på avancerad nivå. LuN formulerar ett uppdrag som undersöker på vilket sätt andra delar av lärarutbildningen kan nyttjas vid ett internationellt

utbyte med bibehållen kvalitet och uppfyllande av examensordning. Studenterna kommer i kontakt med kurslitteratur på engelska även fortsatt i lärarutbildningen. Behörighetskravet EnB för samtliga inriktningar kvarstår.

- **Samverka med andra lärosäten**

Samverkan täcker idag samtliga högskolor i närområdet och fördjupas. Samverkan runt forskarskolor och masterutbildningar utvecklas ytterligare med kontrakt och delat ansvar. Samverkan om inriktningar med låga sökta utvidgas för att stärka högskolans möjligheter att erbjuda ett brett utbud av inriktningar.

- **Utveckla distansutbildning**

Distansutbildning av lärare skall fortgå och utvecklas i samma takt som distansutbildningen i sin helhet utvecklas vid HiG. Inslaget med inneveckor utvecklas. Studerande som saknar stöd, antingen i form av en lokal studiegrupp och/eller ett undervisningscentrum eller annat lokalt gruppstöd, antas endast i undantagsfall till lärarutbildning vid HiG. En utveckling där delar av lärarutbildningen läses på distans från ett annat lärosäte utvecklas för att möjliggöra ett större urval av inriktningar och specialiseringar.